

VIRTSANÄYTTEENOTTO-OHJEET HOITO- JA TUTKIMUSOSASTOILLE

(U-BaktVi 1155, U-BaktEVi 1787, U-Inf 12520, U-Partikk 1940, U-Diffi 1941, U-KemSeul 1881, U-Prot 2519, U-Krea 2145, U-AlbKrea 4511, U-Mg 2305, U-Pi 1433, U-Urea 2890, U-Uraat 2886, U-Amyl 1080, U-CtGcNhO 4816)

Näytteen ajoitus ja esivalmistelu

Aamuvirtsanäyte tai sitä seuraava vähintään neljä tuntia rakossa ollut virtsa soveltuu parhaiten virtsateiden sairauksien perusnäytteeksi. Oireita aiheuttavaa virtsatietulehdusta voidaan tutkia päivänäytteestäkin.

Luotettavan tuloksen saamiseksi huolellinen pesu on erittäin tärkeää! Katso erillinen ohje pesusta ([Virtsanäytteen anto-ohje](#))

Näytteenottotavat

Yleisin näyte on keskusuihkunäyte. Muita näytteenottotapoja ovat kertais- ja kestopatetrinäyte, pussivirtsanäyte, rakkopunktionäyte, cystofix-näyte, nefrostomianäyte (oikea ja vasen), keinorakkonäyte sekä virtsasyynynäyte. Huomioi, että virtsasyynynäytteet eivät sovellu analysoitavaksi partikkelilaskimella! Sen vuoksi on suositeltavampaa käyttää virtsankeräyspussia.

Näytteenottovälineet

Virtsanäytteen saat ottaa vain laboratorion tai hoitoyksiköstä annettuun näytteenottoastiaan. Kotoa tuotu purkki ei sovellu näytteenottoastiaksi, ja näistä tutkimuksia ei voida tehdä!

Vakuuminäytteenottovälineet (BD vacutainer system) (sivu 2, kuva 1)

- Virtsanäytepurkki**, jonka kannessa on kiinteä näytteensiirtokärki.
 - Oliivinvihreäkorkkinen säilöntäainetta sisältävä 10 ml muovinen vakuumiputki**, joka on ensisijaisesti virtsan bakteeriviljelyä (U-BaktVi, U-BaktEVi) sekä virtsan partikkelilaskentaa ja partikkelien erittelyä (U-Partik, U-Diffi) varten.
 - Beigekorkkinen lisäaineeton 10 ml muovinen vakuumiputki**, joka on ensisijaisesti virtsan kemiallista seulontaa (U-KemSeul) varten.
- Kun potilas ottaa näytteen kotona, anna hänelle näytteenottopakkaus, joka sisältää edellä mainitut näytteenottovälineet sekä potilasohjeen näytteenantoa varten.
 - Mikäli potilaalta on pyydetty perustutkimusten lisäksi muita kemiallisia tutkimuksia, lisää jokaista tutkimusta kohden beigekorkkinen 4 ml lisäaineeton vakuumiputki (sivu 3, kuva 4).

Putkien käyttö parantaa näytteiden laatua! Se EI aiheuta lisäkustannuksia tutkimuksiin!

Tutkimuskohtaiset putkisuositukset

U-KemSeul (1881)	1 x beige lisäaineeton putki
U-BaktVi (1155), U-BaktEVi (1787)	1 x oliivinvihreä säilöputki
U-Diffi (1941):	1 x oliivinvihreä säilöputki
U-Partikk (1940)	1 x oliivinvihreä säilöputki + 1 x beige lisäaineeton putki
U-Inf (12520)	1 x oliivinvihreä säilöputki + 1 x beige lisäaineeton putki

U-Tutk-Ped (11817)

1 x oliivinvihreä säilöputki + 1 x beige lisäaineeton putki

Virtsanäytteen siirto adapterillisesta purkista vakuumiputkiin

Siirrä näyte välittömästi näytepurkista putkiin. Jos näyte ehtii seisoa hetkenkin, sekoita se ennen kuin siirrät virtsanäytteen putkiin. Sekoita purkkia 5-8 kertaa rauhallisesti kääntelemällä. Purkkia ei saa ravistaa!

Siirrä virtsanäyte näyteputkiin seuraavalla tavalla (HUOM! Putkien korkkeja ei avata!)

1. Aseta näytepurkki pöydälle.
2. Poista näytepurkin kannessa oleva tarra ja paina jokainen näyteputki tulppa edellä näyteneulaa vasten pohjaan saakka, kunnes virtsa suihkuu putkeen.
3. Odota niin kauan, että putki täyttyy etiketin yläreunaan saakka ja virtsasuihku loppuu (kuva 2).
4. Käännä putkia rauhallisesti ylösalaisin 5-10 kertaa (kuva 3), jotta putkessa oleva säilöntäaine sekoittuu virtsanäytteeseen. **Älä ravista putkia!**



Kuva 1:
Virtsanäytteenottoasetti



Kuva 2:
Virtsanäyteputkien
täyttäminen



Kuva 3:
Putkien sekoittaminen

Virtsanäytteen siirto avopurkista vakuumiputkiin

Voit siirtää virtsanäytteen myös avopurkista tai virtsanäytepussista vakuumiputkiin erillisen siirtoadapterin avulla (kuva 4).

1. Aseta näytepurkki pöydälle.
2. Aseta adapteri näytteen nestepinnan alapuolelle, jonka jälkeen työnnä näyteputki adapteriin.
3. Pidä adapteri nestepinnan alapuolelle kunnes putki on täyttynyt, muuten putkesta häviää alipaine eikä putki enää täyty.
4. Voit ottaa virtsakatetrasta vakuumineulan avulla myös näytteen suoraan vakuumiputkeen.



Kuva 4:

Virtsaputkien täyttäminen siirtoadapterin avulla

Näytemäärät ja säilymisajat

1. Täytä oliivinvihreäkorkkinen säilöntäainetta sisältävä putki vähintään minimiviivaan asti ja käännä putkea täytön jälkeen, jotta säilöntäaine sekoittuu näytteeseen. Tätä vajaammat putket eivät kelpaa tutkittavaksi!
2. Pienet näytemäärät voit laittaa pienempään 4 ml:n säilöntäainetta sisältävään putkeen tai vaihtoehtoisesti lisäaineettomaan beige-korkkiseen putkeen.
3. Kun käytät lisäaineetonta putkea, huomioi näytteen säilyminen.
 - Säilytä näyte koko ajan jääkaappilämpötilassa (+4 °C).
 - Säilymisaika bakteeriviljely- ja partikkelilaskentatutkimusten osalta on vain 4 tuntia.

Putki- ja tutkimuskohtaiset näytteiden säilymisajat

- **Oliivinvihreäkorkkinen säilöntäaineellinen putki (BD):**

U-KemSeul:	8 tuntia huoneenlämmössä
U-Partik, U-Diffi:	1 vrk huoneenlämmössä
U-BaktVi, U-BaktEVi:	1 vrk huoneenlämmössä
- **Beige/keltakorkkinen lisäaineeton putki:**

U-KemSeul:	8 tuntia huoneenlämmössä tai 1 vrk +4 °C
U-Partik, U-Diffi:	4 tuntia +4 °C
U-BaktVi, U-BaktEVi:	maljaviljely: 1 vrk +4 °C viljelyjen seulonta partikkelilaskimella: 4 tuntia +4 °C

Putkien merkitseminen

1. Putkissa tulee aina olla potilaan nimi, henkilötunnus, näytteenottopäivä ja – aika, osasto sekä näytteenottotapa.
2. Jos yksikössäsi, on mahdollista tulostaa viivakoodilliset atk-tarrat, liimaa tarra putkeen siten, että viivakoodi on pystyasennossa putken etiketin yläreunan korkeudella.

Muita virtsanäytteitä

Beigekorkkisesta BD:n 4 ml:n lisäaineettomasta vakuumiputkesta (kuva 5) määritetään kemiallisia tutkimuksia. Jokaista tutkimusta varten tarvitset oman putken!

Lisäaineeton 4 ml vakuumivirtsaputki (kuva 5)

- **Esimerkkejä**
 - U-Prot (proteiini) U-Mg (magnesium)
 - U-Krea (kreatiniini) U-Pi (fosfaatti)
 - U-Uraat (uraatti) U-Urea (urea)
 - U-Alb/Krea (albumiinin ja kreatiniinin suhde) U-Amyl (amylaasi)



Kuva 5

Kuljetusputki näytteille (kuva 6)

U-ChtrNhO (Clamylia trachomatis)

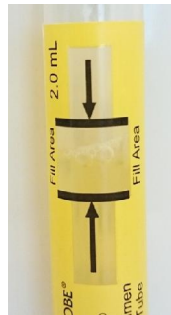
U-CtGcNhO (Clamylia trachomatis sekä Neisseria gonorrhoeae)

Näytteet otetaan omaan kuljetusputkeen. Katso erillinen ohje näytteenotosta: ([Virtsan klamylia- ja tippurinäyte](#))

1. Kierrä kuljetusputken (kuva 6) korkki auki. **Kuljetusputki sisältää nestettä, jota et saa heittää pois.**
2. Siirrä virtsaa pakkauksen mukana tulevalla kertakäyttöpipetillä putkessa olevan nesteen päälle sen verran, että nesteen pinta kuljetusputkessa asettuu putken sivussa olevien **mustien viivojen väliin** (kuva 7).



Kuva 6:
Kuljetusputki



Kuva 7:
Kuljetusputken täyttöalue

Putkien säilyvyys sekä purkkien, putkien ja adapterien hävittäminen

1. Vakuumiputkiin on merkitty vanhenemispäivämäärä, jonka jälkeen niitä ei saa käyttää.
2. Saat hävittää kaikki näytteenottovälineet normaalien sekajätteiden tavoin.

Viitteet

Tykslabin tutkimusohjekirja ([Laboratorion tutkimusohjekirja](#))

Tykslabin potilasohjeet ([Hoito-ohjeet, Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri](#))

Tykslabin potilasohjeet ([Virtsan klamylia- ja tippurinäyte](#))

Tykslabin potilasohjeet ([Virtsanäytteen anto-ohje](#))

Tykslabin potilasohjeet ([Virtsan albumiinin ja kreatiniinin suhde](#))

Katselmoitu 26.7.2019 Preanalytiikkatyöryhmä